

С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетінің 60 жылдығына арналған «Сейфуллин оқулары– 13: дәстүрлерді сақтай отырып, болашақты құру» атты Республикалық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары = Материалы Республиканской научно-теоретической конференции «Сейфуллинские чтения – 13: сохраняя традиции, создавая будущее», посвященная 60-летию Казахского агротехнического университета имени С.Сейфуллина. - 2017. - Т.1, Ч.1. - Б.269-270

ЖШС «BRB АРК» ЖЫЛЫЖАЙ ЖАҒДАЙЫНДА ТӘТТІ БҰРЫШТЫ ӨСІРУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Аман Н.Б.

Қазақстан Республикасында агроөнеркәсіптік кешенді дамыту жөніндегі 2013-2020 жылдарға арналған «Агробизнес-2020» бағдарламасы қабылданған болатын. Бұл бағдарлама еліміздің агроөнеркәсіптік кешені субъектілерінің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға және Қазақстанда жалпы ауыл шаруашылығы саласын дамытуға бағытталған. Бағдарлама қабылданған сәттен бастап 4 жыл ішінде ауылда бизнестің дамуына, салаға инвестицияның келуіне, бөлініп жатқан қаржының тиімділігін жоғарылатуға өз үлесін тигізіп келеді. Бағдарламаны іске асыруға 8 жыл ішінде барлығы 3 122,2 млрд. теңге қажет, ал мемлекеттік бюджет есебінен іске асыруға жиыны 2 662 млрд. теңге қажет. Қалған қаржыландыру облигациялық қарыздар (300 млрд.) және Азық-түлік келісім-шарт корпорациясының (2,1 млрд.) сондай-ақ «ҚазАгро» ҰБХ» АҚ-тың (96 млрд. теңге) меншікті қаражатының есебінен жүзеге асырылады деп жоспарланған [1].

ҚР агроөнеркәсіптік кешені (бұдан әрі – АӨК) субъектілерінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін жағдайлар жасау қажет. Қазақстанның агроөнеркәсіптік кешенінің алдында жаңа технологиялар енгізу есебінде жылыжайларда өсірілетін экологиялық таза өнімдерді өндіру міндеті тұр. Осы жоба барысында, «ҚазАгро» ұлттық холдингінің қаржылай қолдауымен Алматыда салынған «BRB АРК» ЖШС жылыжайы Қазақстандағы ең үлкен жылыжай кешені ол оңтүстік астананың сауда желілеріне өз өнімдерін жеткізуді бастады. ЖШС «BRB АРК»-ның жалпы құны 7,8 млрд теңге тұратын алаңы 12 га жылыжайын «ҚазАгро» құрылымындағы компания «ҚазАгроҚаржы» АҚ қаржыландырған. Нысан оңтүстік астананың Алатау ауданында орналасқан және 3 200 тонна қызанақ пен 4 000 тонна қиярдың жылдық өндірісіне бағдарланған. Өндірісте Dalsem голланд компаниясының технологиясы қолданылады. Шамамен 150 адамды жұмыспен қамту көзделген. Қазірдің өзінде өндірісте шамамен 150 адам еңбекпен қамтылған [2].

Жылыжайда өсірілетін дақылдардың бірі - тәтті бұрыш (*Сарsicum annuum*). Тәтті бұрыш жеңіл, су сіңіргіш, аздап карбонатты болатын және жылытылатын топырақты жерде жақсы өсіп, жеміс береді. Көшеттерді өсіргенде, 1 га егу үшін, көшетхана немесе жылыжайдағы 50-80 м² пайдалы жер көлемі болуы тиіс. Көшеттерді кассеталық әдіспен өсіру ең қолайлы әдіс болып келеді. Көшетке тұқым өсіру үшін ең жақсы мерзім – ақпан- наурыз, мамырдың бірінші жартысында топырақтың егінді қабатында температура 15°С жоғары болып, суық түсу қауібі болмаған аймақтар үшін тіпті қаңтар-

ақпан айлар болады. Көктеулер ең қолайлы температурада (22-27°C) 12-15 күн ішінде шығады. Бірінші жапырағы шыққан кезеңде өсімдікті 6×6 немесе 8×8 см көлемді құмыраларға сиретіп отырғызады. Шуақты күні, жарықтың түсуін төмендету үшін сиретілген көшеттерді көлеңкеге қояды. Бұрыштың көшеттері жарықтың жетіспеушілігіне төзімді болып, қызанақтың көшеттері сияқты созылып кетпейді. Көктеулер пайда болғанша температураны 24-25°C, ауа ылғалдылығын 80-90% деңгейде сақтайды. Көшеттер пайда болған соң, температураны 16-18°C дейін, түнде 12-14°C дейін төмендетеді. Келесі күндері оны қайтадан: шуақты күні 22-28°C дейін, бұлтты күні 18-20°C дейін, түнде 15-18°C дейін қайта көтереді. Көшеттерді жиі және молымен суарады, бірақ асыра ылғалдатуға болмайды, өйткені тамыры шіріп кетуі мүмкін. Герман Л.Л., Онищенко О.И., Шабется О.Н., Бойко И.В., Коноваленко К.Н. секілді бірқатар ғалымдар баялдыны жылыжайда өсіру ерекшеліктеріне, аурулары мен зиянкестерімен күресу жолдарына зерттеу жүргізген болатын. Олардың айтуы бойынша, қазіргі таңдағы көкөністік жылыжайлардың басты мәселесі жылыжай грунттарын ұзақ уақыт ауыстырмай пайдалану және дақылдардың өзара алмастырылмауы [3].

Әдебиеттер тізімі

1. 2013 жылғы 18 ақпанда №151 жарлығына сәйкес ҚР Үкіметі бекіткен Қазақстан Республикасында агроөнеркәсіптік кешенді дамыту жөніндегі 2013-2020 жылдарға арналған «Агробизнес – 2020» бағдарламасы.

2. Щепетков Н. Г. «Жеміс-көкөніс шаруашылығы» / Н. Г. Щепетков, М. Ә. Ысқақов. Алматы : Дәуір, 2011. Б 421- 422.

3. Герман Л.Л. Эффективность биологических приемов выращивания баклажана и перца сладкого в пленочных теплицах / Л.Л. Герман, О.И. Онищенко, О.Н. Шабется, И.В. Бойко / Белгородский государственный аграрный университет им. В.Я.Горина.Параграф. - 2014. С 239-241.

Ғылыми жетекші: Ә.И.Сейтхожаев, б.ғ.д., профессор